

Univerzita obrany

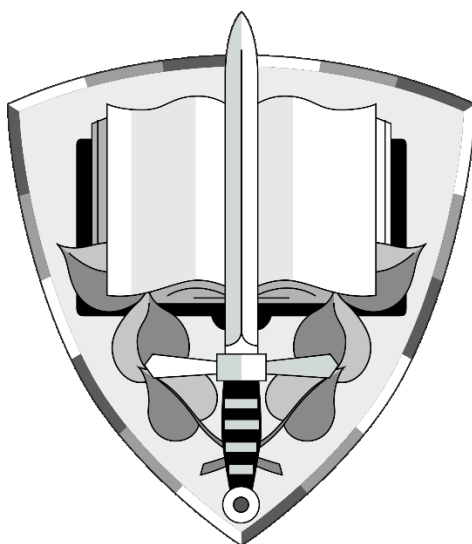
Kounicova 65, Brno, PSČ 662 10, datová schránka hkraife

Čj. MO 302589/2025-2994

Brno 31. 3. 2025

Schvaluji:
prof. RNDr. Vanda Boštková, Ph.D.
prorektorka pro vědeckou a expertní činnost

podepsáno elektronicky

METODICKÁ POMŮCKA PROREKTORKY PRO VĚDECKOU A EXPERTNÍ ČINNOST č. 3/2025

k publikování v režimu Open Access na Univerzitě obrany

Článek 1 Předmět úpravy

Tato pomůcka se zaměřuje na oblast otevřeného přístupu k výsledkům vědy, výzkumu a inovací (dále jen „výsledky“) – Open Access. Proces otevřeného přístupu na Univerzitě obrany (dále jen „univerzita“) je specifický tím, že kombinuje principy otevřenosti s požadavky na bezpečnost a ochranu citlivých informací, což je nezbytné v kontextu vojenského a bezpečnostního výzkumu. Univerzita se řídí principem „*tak otevřeně, jak jen to je možné, tak omezeně, jak je to nezbytně nutné*“ (*as open as possible, as closed as necessary*). Požadavky na sdílení výsledků musí být v souladu s platnou legislativou, ochranou národní bezpečnosti a dodržování mezinárodních dohod.

Univerzita podporuje všechny aktivity, které vedou k otevřené vědě jako celku, především pak publikování výsledků v režimu Open Access.

Základní pozitivní aspekty Open Access lze spatřovat především ve zvýšení viditelnosti a dostupnosti vědecké práce, zvýšení citovanosti a prestiže vědce, rychlé výměně informací mezi kolegy, zvýšení kvality studia a vzdělání pro studenty díky přístupu k většímu množství informačních zdrojů a zvýšení čtenosti a citovanosti publikovaných článků a s tím přímo související zvýšení impakt faktoru časopisů jednotlivých vydavatelů.

V prostředí univerzity je však třeba vždy posuzovat zájmy na tzv. otevřené vědě z hlediska právní úpravy utajovaných či jinak chráněných informací, tedy zejména:

- zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 440/2024 Sb., o katalogu oblastí utajovaných informací, ve znění pozdějších předpisů,
- příslušné vyhlášky NBÚ, rozkazy MO (např. RMO č. 24/2021 o ochraně informací pro služební potřebu v rezortu MO), normativní výnosy MO,
- předpisy v oblasti ochrany osobních údajů a další.

Článek 2 Definice pojmů

Open Access

Open Access (zkratka OA, česky „*otevřený přístup*“) je publikačním modelem, který se snaží docílit okamžitého, bezplatného, trvalého a svobodného online přístupu k výsledkům veřejně financované vědy a výzkumu, kdy:

- okamžitý znamená, že výsledky by měly být přístupné nejpozději ve chvíli, kdy jsou publikovány,
- bezplatný znamená, že je dostupný zdarma pro koncového uživatele,
- trvalý znamená, že má být zajištěn dlouhodobě a výsledky tedy musí být archivovány,
- svobodný znamená, že výsledky by měly být zveřejněny tak, aby mohly být opětovně využity.

Uplatňují se dva základní modely Open Access – zelená a zlatá cesta.

a) Zelená cesta (Green Open Access)

Tento přístup lze charakterizovat podle následujících zásad:

- publikace je nejprve vydána v tradičním časopise a následně je její verze uložena v institucionálním repozitáři (např. preprinty, tj. texty, které zatím neprošly recenzním řízením, a postprinty, tj. texty, které již prošly recenzním řízením, ale prozatím nebyly graficky upraveny dle norem časopisu),
- podmínky uložení se řídí politikou vydavatele (tzv. *embargo period*),
- nevyžaduje přímé náklady pro autory.

Otevřený přístup k publikaci v případě zelené cesty tedy zajišťuje sám autor, nicméně podmínky autoarchivace (zda vůbec může autor článek zpřístupnit, jakou verzi a za jakých podmínek) jsou limitovány tím, co stanoví licenční smlouva (u zahraničních vydavatelů často nazvána License Agreement nebo Copyright Transfer Agreement) či obecné licenční podmínky vydavatele.

b) Zlatá cesta (Gold Open Access)

Zlatá cesta otevřeného přístupu je založena na publikování v recenzovaných otevřených vědeckých časopisech. V případě této cesty je otevřený přístup k publikaci zajištěn vydavatelem.

- Publikace je okamžitě dostupná veřejnosti na webových stránkách vydavatele.
- Často vyžaduje úhradu publikačního poplatku (*Article Processing Charge – APC*).
- Autoři mohou využít časopisy indexované v databázích Web of Science, Scopus nebo DOAJ (Directory of Open Access Journals).

Článek 3 Dodržení zásady otevřenosti

UO integruje principy Open Access do své činnosti odpovědně a s ohledem na svou jedinečnou roli v oblasti obranného a bezpečnostního výzkumu.

Základní principy:

1. **Maximální sdílení výsledků**
Tam, kde to bezpečnostní a strategické požadavky umožňují, UO podporuje transparentnost a sdílení poznatků s širokou akademickou i odbornou veřejností.
2. **Ochrana citlivých dat**
Otevřenost nikdy nesmí ohrozit národní bezpečnost, alianční závazky nebo citlivé technologické know-how.
3. **Vyvážený přístup k otevřenosti**
UO uplatňuje individuální posouzení každého výzkumného projektu, čímž zajišťuje rovnováhu mezi otevřeností a bezpečností.
4. **Respektování pravidel a standardů**
Všechny publikace a sdílení dat probíhají v souladu s právními normami, mezinárodními dohodami a etickými zásadami.

Článek 4

Závěrečné ustanovení

Autorům je doporučeno zvolit takovou formu Open Access, která nejlépe odpovídá povaze jejich výzkumu a zároveň zajišťuje co nejširší dostupnost výsledků, s důrazem na dodržení ustanovení čl. 3 této Metodické pomůcky.

Článek 5

Administrativní podpora

Úsek prorektora pro vědeckou a expertní činnost
Oddělení vědy a výzkumu
Rektorát
Kounicova 65
Budova 1, 4. patro, kancelář č. 150
Tel.: 442 102